

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ АГРАРНОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

WAYS TO INCREASE THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE AGRICULTURAL SPHERE IN THE CONDITIONS OF INSTITUTIONAL TRANSFORMATIONS

У статті здійснено розроблення й науково-теоретичне обґрунтування шляхів підвищення інвестиційної привабливості аграрної сфери в умовах інституційних трансформацій національної економіки. Визначено стратегічні напрями інвестиційної політики держави, які спрямовані на створення максимально сприятливих умов для активного припливу інвестиційного капіталу в аграрне виробництво. Проведено розроблення алгоритму формування інвестиційної привабливості аграрної сфери в сучасних умовах розвитку національної економіки. Встановлено, що процес створення сприятливого іміджу аграрної сфери неможливий без розроблення чіткої, послідовної та прозорої державної економічної політики й політики у сфері стимулювання інвестиційної діяльності. Проведено розроблення моделі впливу держави на процеси стимулювання інвестиційної діяльності в аграрній сфері національного господарства, яка наочно демонструє необхідність реалізації інвестиційного процесу з урахуванням міжгалузевої взаємодії і впливу суб'єктів економічної діяльності на результативність аграрної економіки.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, аграрне виробництво, алгоритм, організаційно-економічний механізм, державне управління.

В статье осуществлены разработка и научно-теоретическое обоснование путей

повышения инвестиционной привлекательности аграрной сферы в условиях институциональных трансформаций национальной экономики. Определены стратегические направления инвестиционной политики государства, которые направлены на создание максимально благоприятных условий для активного притока инвестиционного капитала в аграрное производство. Проведена разработка алгоритма формирования инвестиционной привлекательности аграрной сферы в современных условиях развития национальной экономики. Установлено, что процесс создания благоприятного имиджа аграрной сферы невозможен без разработки четкой, последовательной и прозрачной государственной экономической политики и политики в области стимулирования инвестиционной деятельности. Проведена разработка модели влияния государства на процессы стимулирования инвестиционной деятельности в аграрной сфере национального хозяйства, которая наглядно демонстрирует необходимость реализации инвестиционного процесса с учетом межотраслевого взаимодействия и влияния субъектов экономической деятельности на результативность аграрной экономики.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, аграрное производство, алгоритм, организационно-экономический механизм, государственное управление.

УДК 65.011.47:653.27:631.11

<https://doi.org/10.32843/bses.59-12>

Сергієнко В.І.

здобувач

Полтавська державна аграрна академія

Serhienko Volodymyr

Poltava State Agrarian Academy

The article develops and scientifically and theoretically substantiates the ways to increase the investment attractiveness of the agricultural sector in terms of institutional transformations of the national economy. Investment policy is an organic part of state economic policy and is aimed at ensuring investment attractiveness and improving the efficiency of investment activities. Attracting investment resources in the agricultural sector is a multifaceted task that covers the full range of possible financial, economic, legal and organizational areas, and all of them are aimed at developing and using optimal and effective mechanisms for investing in the agricultural sector. The strategic directions of the state investment policy are determined, which are aimed at creating the most favorable conditions for the active inflow of investment capital into agricultural production. The algorithm of formation of investment attractiveness of agrarian sphere in modern conditions of development of national economy is developed. It is established that the process of creating a favorable image of the agricultural sector is impossible without the development of a clear, consistent and transparent state economic policy and policy in the field of investment promotion. It is established that an important problem in the modern investment policy of the state is the lack of mechanisms for the creation and development of clusters in the agricultural sector as a tool for balanced development of all areas of agricultural production in the value chain. A model of state influence on the processes of stimulating investment activity in the agricultural sector of the national economy has been developed, which clearly demonstrates the need to implement the investment process taking into account intersectoral interaction and the impact of economic entities on the efficiency of the agricultural economy. Investment attractiveness should be understood as a complex economic characteristic, which is determined by financial condition and business activity, capital structure, form of corporate governance, level of demand for products and their competitiveness and is influenced by investment attractiveness of the country, region and industry.

Key words: investment attractiveness, agricultural production, algorithm, organizational and economic mechanism, public administration.

Постановка проблеми. Як відомо, інвестиційна політика є органічною частиною державної економічної політики й спрямована на забезпечення інвестиційної привабливості та підвищення ефективності інвестиційної діяльності. Водночас інвестиційна політика – це комплекс заходів, який забезпечує формування сприятливого інвестиційного клімату. Формування сприятливого інвестиційного клімату передбачає поліпшення загальних умов господарювання, захист прав власності,

вдосконалення корпоративного управління, вирівнювання умов конкуренції, поліпшення інформаційного забезпечення бізнесу, реформування бухгалтерського обліку і звітності, розвиток фінансових ринків та інститутів, зокрема фондового ринку, банківського сектору, страхових та інвестиційних інститутів. Ключовим структурним елементом сприятливого економічного інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості в аграрній сфері є формування механізмів, що забезпечують

захист прав власності на засоби виробництва і його результати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретико-методологічні, науково-методичні та прикладні аспекти підвищення інвестиційної привабливості аграрної сфери в умовах інституційних трансформацій досліджувались у роботах багатьох вітчизняних учених. Значні наукові напрацювання для вирішення зазначеної проблематики здійснили В. Аранчій, Л. Березіна, І. Вініченко, В. Геєць, О. Гудзь, О. Гудзинський, Б. Данилишин, О. Дацій, О. Єрмаков, О. Зоря, М. Кісіль, І. Ксьонжик, Ю. Лупенко, П. Макаренко, М. Малік, Л. Мармуль, Л. Михайлова, О. Олійник, В. Плаксієнко, П. Саблук, Ю. Хвесик, А. Чупіс, О. Шпикуляк та багато інших. Однак сьогодні недостатньо розробок щодо обґрунтування стратегічних напрямів та формування чіткого алгоритму інвестиційної політики держави, спрямованої на створення максимально сприятливих умов для активного припливу інвестиційного капіталу в аграрну сферу.

Постановка завдання. Мета наукового дослідження полягає у розробленні та теоретичному обґрунтуванні шляхів підвищення інвестиційної привабливості аграрної сфери в умовах інституційних трансформацій. Отже, завданнями дослідження є:

- визначення стратегічних напрямів інвестиційної політики держави, які будуть спрямовані на створення максимально сприятливих умов для активного припливу інвестиційного капіталу в аграрне виробництво;
- розроблення алгоритму формування інвестиційної привабливості аграрної сфери в сучасних умовах розвитку національної економіки;
- створення моделі впливу держави на процеси стимулювання інвестиційної діяльності в аграрній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У системі стратегічних пріоритетів розвитку вітчизняної економіки найважливіше місце посідає політика залучення інвестицій як основного інструменту розвитку аграрної сфери держави. Головним завданням інвестиційної політики є створення максимально сприятливих умов, які спрямовані на активний приплив інвестиційного капіталу в аграрне виробництво [1].

Інвестиційна політика держави, на нашу думку, має здійснюватися у двох основних напрямках:

1) Залучення приватного, корпоративного вітчизняного капіталу і прямих іноземних інвестицій, які повинні стати основним джерелом модернізації аграрної економіки. Передбачається створення привабливих умов для інвесторів, подолання адміністративних бар'єрів. Основні принципи інвестиційної політики визначають [4]:

- створення ефективного середовища прискореного розвитку ринку послуг, функціонування

ринку товарів і капітальних активів на основі базових законів конкурентної ринкової економіки, зокрема максимально вільного ціноутворення і можливого саморегулювання ринку, рівного конкурентного режиму для всіх інвесторів;

- взаємодію органів влади та господарюючих суб'єктів, що спрямовують інвестиції на розвиток аграрної сфери у рамках чинного законодавства з максимальним відокремленням функцій держави як учасника або організатора інвестиційного ринку;

- здійснення захищеного й передбачуваного нормативно-правового режиму господарської діяльності вітчизняних та зарубіжних інвесторів, забезпечення стабільності господарських умов для інвестування;

- публічність і прозорість проведеної інвестиційної політики, відкритість і доступність для всіх інвесторів інформації, необхідної для здійснення інвестиційної діяльності;

- презумпцію сумлінності всіх учасників інвестиційного ринку, рівноправність інвесторів та уніфікованість публічних процедур;

- збалансованість державних, соціальних, політичних та економічних інтересів усіх учасників інвестиційного ринку;

- взаємну відповідальність і беззастережне виконання зобов'язань як з боку виконавчих органів влади, так і з боку інших учасників інвестиційного процесу.

Задля подолання адміністративних бар'єрів для інвесторів та підприємців необхідно передбачити створення системи підтримки за принципом «єдиного вікна», спрощення процедури отримання дозволів на будівництво об'єктів, зокрема оформлення оренди та продажу земельних ділянок, оптимізацію термінів проходження документів за погодженням інвестиційних проєктів. Необхідно забезпечити формування єдиної галузевої інвестиційної системи за участю всіх регіонів, підготовку кваліфікованих кадрів для роботи з інвесторами.

2) Забезпечення максимальної ефективності інвестування бюджетних коштів, пріоритетності, прозорості, ретельного оцінювання об'єктів підтримки.

Державне інвестування передбачається на основі програмно-цільових механізмів (переважно поточних витрат), що забезпечують економічну й соціальну ефективність, а також за рахунок коштів бюджету розвитку аграрного виробництва у формах бюджетних інвестицій, державних гарантій, бюджетних кредитів на умовах повернення, платності й терміновості. Значна роль відводиться життєвому комплексу заходів у фінансово-кредитній сфері, особливо щодо відновлення довіри населення до держави, для залучення особистих заощаджень населення через ефективну кредитну

систему для середньострокового й довгострокового кредитування інвестиційних проєктів.

Вивчивши складові елементи та механізм формування інвестиційного клімату [1; 4; 5; 8], ми можемо відобразити у вигляді схеми алгоритм формування інвестиційної привабливості аграрної сфери нашої держави (рис. 1).

Процес створення сприятливого іміджу аграрної сфери неможливий без розроблення чіткої, послідовної та прозорої державної економічної політики й політики у сфері стимулювання інвестиційної діяльності. Слідування цій політиці стане найкращою рекламою іміджу аграрного сектору в середовищі потенційних інвесторів.

Розгляд питань участі держави в інвестиційній діяльності дав змогу в узагальненому вигляді представити модель стимулювання інвестиційної діяльності в аграрній сфері (рис. 2), яка наочно демонструє необхідність реалізації інвестиційного процесу з урахуванням міжгалузевої взаємодії і

впливу суб'єктів економічної діяльності на результативність аграрної економіки.

Важливою проблемою сучасної інвестиційної політики держави, на нашу думку, є відсутність механізмів створення й розвитку кластерів в аграрній сфері як інструменту збалансованого розвитку всіх напрямів аграрного виробництва в ланцюжку створення доданої вартості. Окрім цього, проблеми аграрної освіти перешкоджають зростанню ділової активності серед молоді, оскільки саме інноваційна діяльність навчальних закладів знаходить практичне застосування в сучасних інтегрованих структурах агробізнесу, сприяючи зростанню інвестиційної привабливості вітчизняної економіки загалом та аграрного сектору зокрема. Освіта, як ніяка інша сфера, здатна стимулювати залучення інвестицій в аграрне виробництво. Наближеність освітніх установ до місць потенційної роботи випускників, забезпеченість навчальних закладів новітніми технологіями, проведення

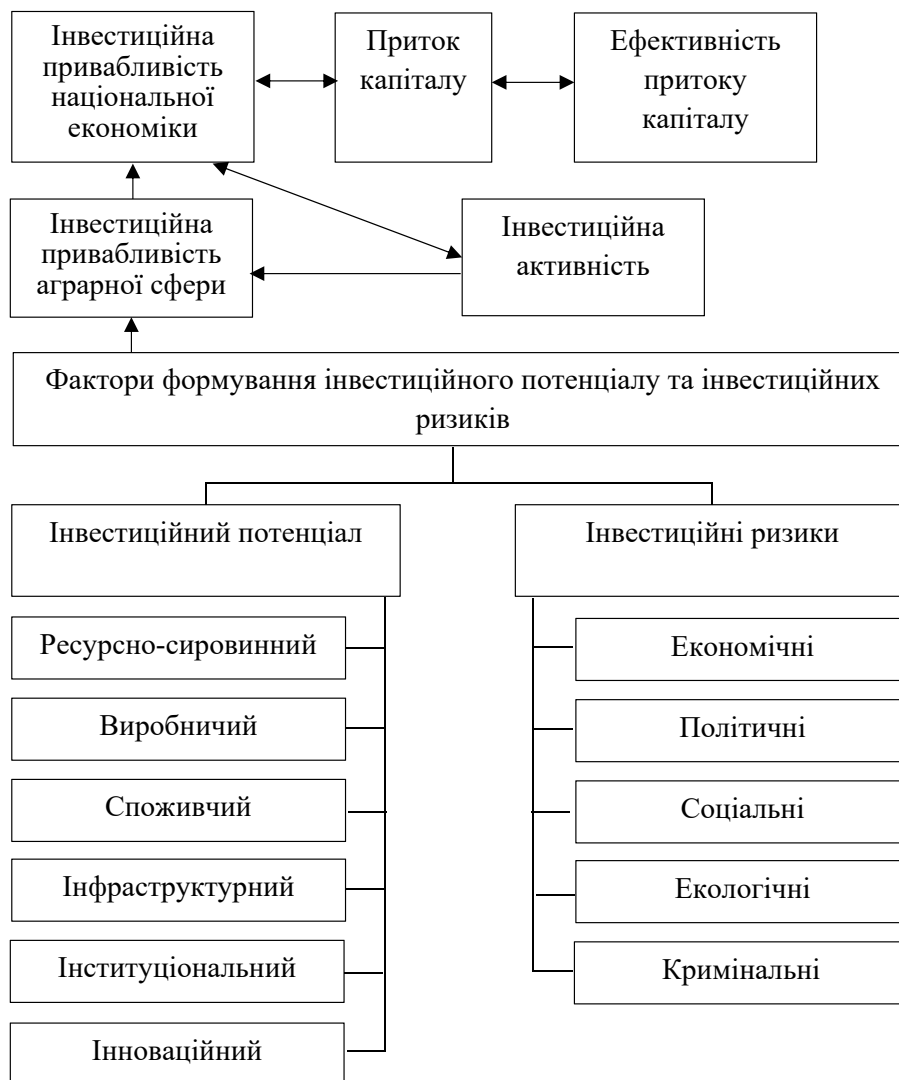

Рис. 1. Алгоритм формування інвестиційної привабливості аграрної сфери

Джерело: побудовано автором

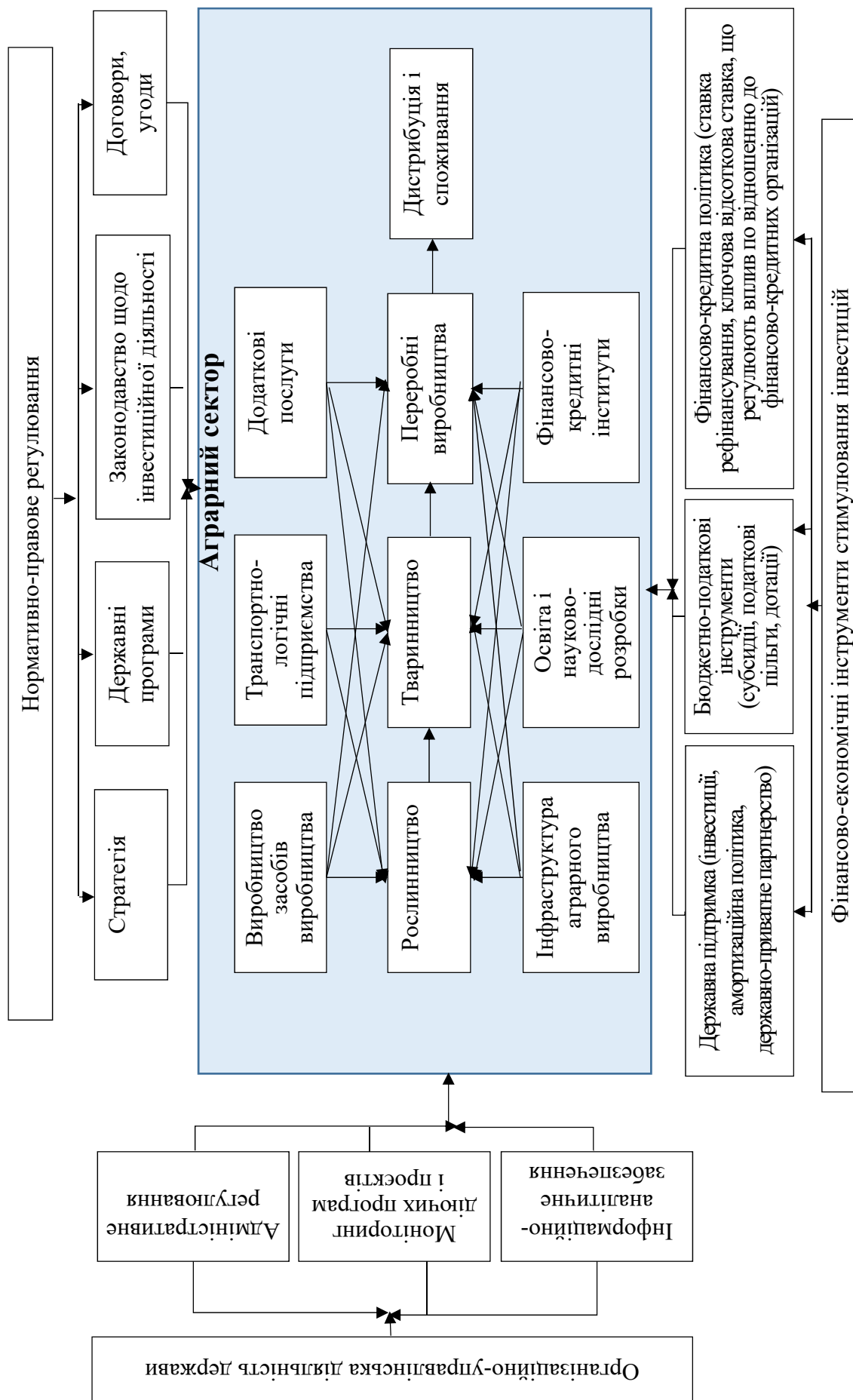

Рис. 2. Модель впливу держави на процеси стимулювання інвестиційної діяльності в аграрній сфері

Джерело: побудовано автором

наукових досліджень із залученням студентів змінюють їх ставлення до професії і дають змогу здійснити трансфер знань у виробництво сільськогосподарської продукції, її зберігання й переробку. Приріст капіталу, який буде отриманий за рахунок інвестицій в освіту, забезпечується інтелектуальними цінностями й зростанням інноваційної складової частини в аграрній сфері.

Висновки з проведеного дослідження.

Однією з головних умов подальшого функціонування та ефективного розвитку аграрної сфери є стійкий динамічний розвиток інвестиційних процесів у цій найважливішій для нашої країни галузі національного господарства. При цьому залучення інвестиційних ресурсів в аграрну сферу є багатоаспектним завданням, яке охоплює весь спектр можливих фінансових, економічних, правових та організаційних напрямів, а всі вони спрямовані на розроблення й використання оптимальних та ефективних механізмів інвестування в аграрний сектор. В умовах, що склалися задля реалізації інвестиційних проєктів і програм, необхідні розроблення й повсюдне використання системи управління, яка здатна забезпечити максимальне залучення інвестицій в аграрне виробництво.

В сучасних економічних умовах розуміння інвестиційної привабливості та методології її дослідження не вичерпується фінансово-економічними аспектами цього поняття. Під інвестиційною привабливістю, на нашу думку, слід розуміти комплексну економічну характеристику, яка визначається фінансовим станом і діловою активністю, структурою капіталу, формою корпоративного управління, рівнем попиту на продукцію та її конкурентоспроможністю, а також перебуває під впливом інвестиційної привабливості країни, регіону й галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аранчій В., Зоря О., Голбан Т. Стратегічні напрями інвестиційно-інноваційного розвитку аграрного виробництва на галузевому та господарському рівнях. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 45. С. 33–38.
2. Балацький О., Теліженко О., Соколов М. Управління інвестиціями : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2004. 231 с.
3. Вініченко І. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств : монографія. Донецьк : Юго-Восток, 2010. 444 с.
4. Ілляшенко С. Інвестиційна політика держави як інструмент економічного розвитку країни. *Сталій розвиток економіки*. 2013. № 2 (19). С. 207–210.

5. Мамуль Л., Чернявська Т. Нові методичні підходи до аналізу інвестиційної привабливості регіонів. *Вісник економічної науки України*. 2005. № 1 (7). С. 83–89.
6. Плаксієнко В. Формування інвестиційного клімату в підприємствах аграрного сектору України. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2011. № 2. С. 202–206.
7. Соколюк К. Інвестиційний проєкт як засіб реалізації інвестиційних ресурсів. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки*. 2013. № 2 (77). С. 82–91.
8. Хвесик Ю. Інвестиції в аграрний сектор: пріоритети та механізми нарощення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 22. С. 5–8.

REFERENCES:

1. Aranchii V., Zoria O., Holban T. (2019) Stratehichni napriamy investytsiino-innovatsiynoho rozvytku ahrarnoho vyrobnytstva na haluzevomu ta hospodarskomu rivniakh [Strategic Areas of Investment-Innovation Development of Agricultural Production at the Industry and Economic Level]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 45, pp. 33–38.
2. Balats'kyj O. (2004) Upravlinnia investytsiamy [Investment management]. Universytets'ka knyha, Sumy, Ukraine.
3. Vinichenko I. (2010) Investytsijna diial'nist' sil's'kohospodars'kykh pidpriemstv [Investment activity of agricultural enterprises]. Yuho-Vostok, Donetsk, Ukraine.
4. Illiashenko S. (2013) Investytsiina polityka derzhavy iak instrument ekonomichnoho rozvytku krainy [The investment policy of the state as an instrument of economic development]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 2 (19), pp. 207–210.
5. Marmul' L., Cherniavs'ka T. (2005) Novi metodychni pidkhody do analizu investytsiynoyi pryvablyvosti rehioniv [New methodological approaches to the analysis of investment attractiveness of regions], *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, vol. 1 (7), pp. 83–89.
6. Plaksiienko V. (2011) Formuvannya investytsiynoho klimatu v pidpriyemstvakh ahrarnoho sektoru Ukrayiny [Formation of the investment climate in enterprises of the Ukrainian agrarian sector]. *Visnyk Poltavs'koi derzhavnoi ahrarnoi akademii*, vol. 2, pp. 202–206.
7. Sokoliuk K. (2013) Investytsiynj proekt iak zasib realizatsii investytsiynikh resursiv [The investment project as an instrumentality for investment resources implementing]. *Economic science*, vol. 1, no. 77, pp. 82–91.
8. Khvesyk Yu. (2016) Investytsiyi v ahrarnyy sektor: priorytety ta mekhanizmy naroshchennya [Investment in agrarian sector: priorities and increase mechanisms]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 22, pp. 5–8.